

Titel: BREV TIL: Svend Ranulf FRA: Louis Hjelmslev (1938-06-12)

Citation: "BREV TIL: Svend Ranulf FRA: Louis Hjelmslev (1938-06-12)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/Ih-texts-kapsel_125-shoot-workidacc-1992_0005_125_MTG_3420/facsimile.pdf (tilgået 09. april 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

12 juni 1938.

Til dr. Ranulf:

Nedenfor følger, hvad jeg i hast kan samle vedrørende det af Dem stillede metodesspørgsmål. Manglende tid bevirker, at jeg ikke kan give en udformende refagedrelse - hvad der i og for sig ville interesser mig meget. Kommer jeg inden længe i tanke om vigtige tilføjelser, skal De fås efter.

Med venlige hilsener

Generalisationsprincippet

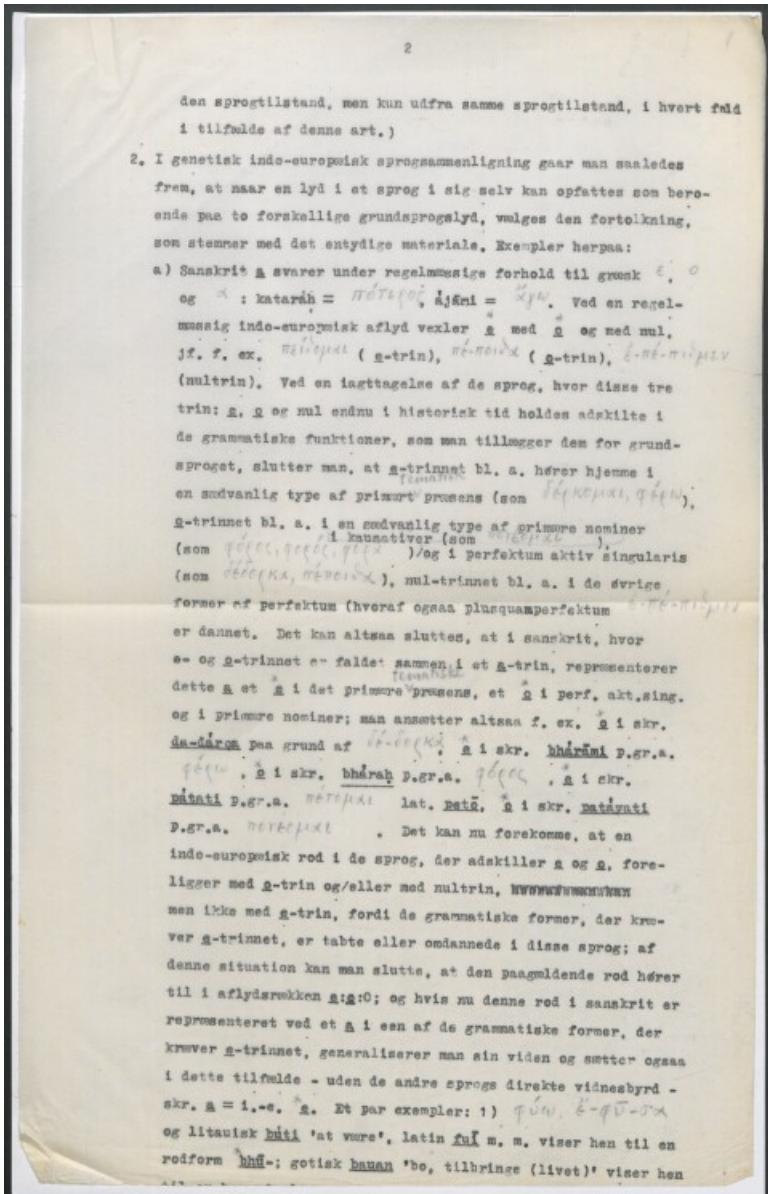
i lingvistikken.

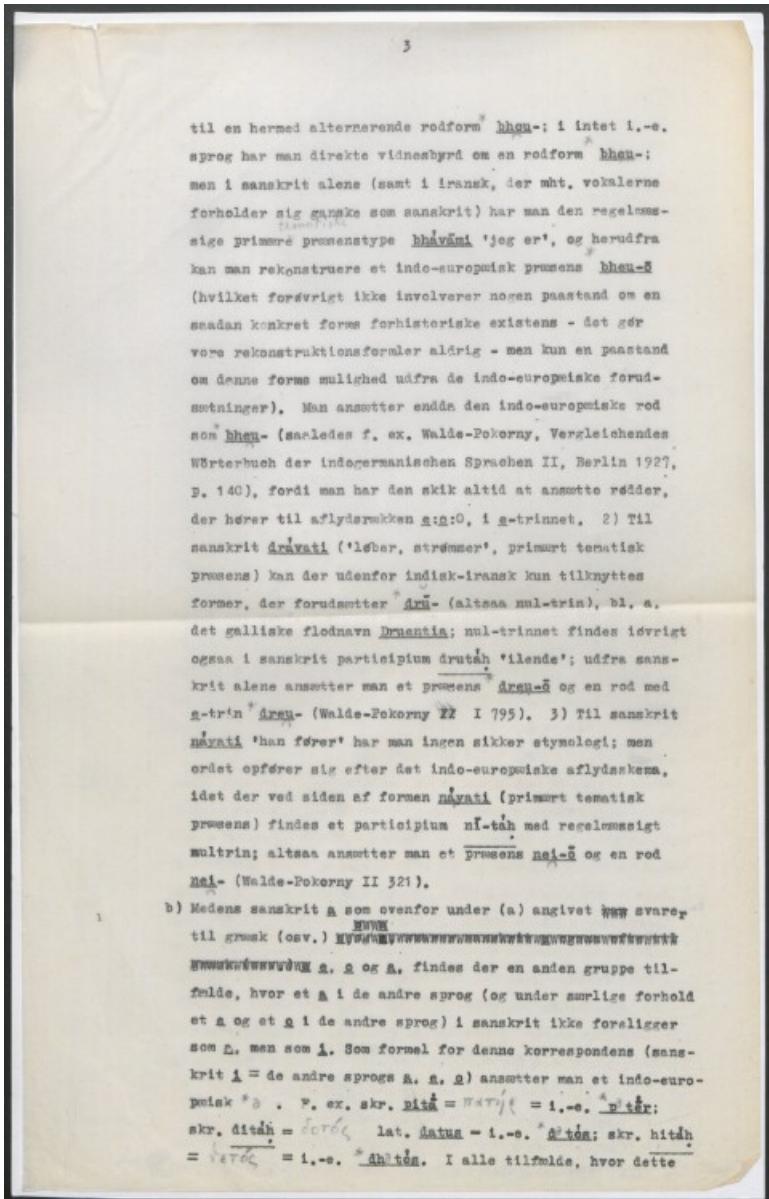
Ved generalisationsprincippet forstås her følgende regel:
Dersom en del af materialet entydigt tillader (altsaa nødvendig-
gør) en bestemt forklaring, og en anden del af materialet tvety-
digt tillader (altsaa tillader, men ikke nødvendiger) denne samme
forklaring, generaliseres denne forklaring til at gælde for den
tvetydige del af materialet.

Princippet har næppe tidligere udtrykkelig været formuleret
for lingvistikken, men har hyppigt været anvendt.

Exemplar på tidligere anvendelser i lingvistikken:

1. Et sprogligt elements betydning generaliseres ud fra de tilfælde,
hvor den lader sig fastslaa, til de øvrige tilfælde. Herved
opereres naturligvis indenfor den enkelte sprogtilstand. (Her-
under altsaa det af Dem formodes tilfælde: Hvis et ord i sprog-
periode I har betydningen A, og i en del af materialet fra sprog-
periode II kan vises at have betydningen B, medens det øvrige ma-
teriale fra sprogsperiode II ikke tillader at fastslaa betydningen
med sikkerhed, vil man for sprogsperiode II generalisere betydningen
B og udelukke betydningen A som ikke foreliggende. Fransk hôte
er 'en fremmed, specielt en gæstven, gæst eller vært', altsaa me-
liorativt; latin hostis er 'en fremmed, specielt en modstander el-
ler fjende', altsaa pejorativt. Der kunde nu meget vel findes en
sammenhæng, hvor imdførelse af den latinske betydning i fransk el-
ler omvendt var teoretisk mulig; i Horats' epistler I 15, 29 står
f.ex. Inpransus non qui ciues dicimur hostis 'han, som før fre-
kost ikke skelnsede mellem landsmand og fremmed', dvs. 'tog til takke
hos hvem som helst' - her var det jo teoretisk muligt at fortolke
hostis som 'udenlandsk gæstven'. Det har imidlertid aldrig været
skik blandt filologer og lingvister at generalisere ud fra den an-

4

indo-eur. ^{*d} indgår i en aflydsrekke, alternerer det med en langvokal; næledes altsaaer ^{*d} med ^{*a} i ^{*d̥-c-w-h-} og med ^{*d} i ^{*t̥-s-/-h-}. Forholdet er altsaa det, at man snart man har et indo-europæisk ord med ^{*a} (resp. ^{*e}, ^{*o}) i de andre sprog, og dette ord mangler i sanskrit, kan man ikke direkte afgøre, om vokalen i dette ord er ^{*a} eller ^{*e} (eller måske endda ^{*e} eller ^{*o}); kun sanskrit gør nemlig her forskel, ved i det første tilfælde at have ^{*a}, i det andet tilfælde at have ^{*i}. Imidlertid anser man ikke sanskrits vidnesbyrd for afgørende eller nødvendigt; man generaliserer: hvis et ord, der i historisk tid optræder med ^{*a}, mangler i sanskrit, men kan vises at have aflydsformer med langvokal, ansætter man ^{*d} i ordet. Som mønsterexempel paa denne fremgangsmåde anfører A. Meillet (Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes, 5. udg. Paris 1922, p. 72 f.), at når man i latin har satis 'mæst' over for perfektum sæ-af og nominet sæ-men samt litauisk sé-ti 'at sæ', ansætter man en indo-europæisk rod med de to aflydsformer h₂én og h₂é-, selv om ordet mangler i indisk. Meillets mønsterexempel er måske mindre godt, da det er tvivlsomt, om ordet (med tilhørende i-former) mangler i sanskrit. Bedre er: q̥x-ti, q̥x-té over for q̥x-pi, q̥x-vi; på grundlag heraf ansætter man h₂é-, skønt sanskrit ikke afgiver noget bevis for en sådan forms tilstedeværelse. - En endnu mere udpræget generalisation findes i følgende tilfælde: Når ^{*d} er første led af diphong, foreligger det i sanskrit ikke som ^{*i}, men som ^{*a}; under disse særlige betingelser kan altsaa ikke engang sanskrit bevise, at man virkelig har ^{*d} og ikke ^{*a}. Skønt altsaa overhovedet intet indo-europæisk sprog umiddelbart tillader at adskille hi, ha og h₂i, h₂a, foretager man alligevel adskillelsen, idet man ansætter h₂é h₂a, naar den paaghældende rod har aflydsformer, hvor diphongens første led er en langvokal. Ex.: I roden 'at die'; har man langvokal h₂a i en rekke former: h₂é-tō, lat. fēmina agentl. 'den diende' (= *iyp̥évy), h₂é-tūs, h₂é-tūj, litauisk h₂éli 'en igle', lettisk dēi 'suge, die', osv. I andre former har man dels i (lat. fēlius overfor lettisk h₂ēli 'søn'), dels langvokal plus i (herpaa bører h₂é-tanum).

